

הגייפ, שהיה נהוג בימי גולן, בכיפה עמוקה כאשר ניסה לחצות בכורך את מסילת הברזל מדרום לשכונת בת-גלים. הוא נבהל, רץ לבסיס הקרוב של חיל הים, כדי לבקש את עזרתם בחילוץ הגייפ. אנשי חיל הים נחלצו לעזרתו, אך זיהו את הגייפ הגנוב והכניסו את גולן למעצר.

תוליה נוספת, שאחד מחבריה היה דוד ספרסון, יצאה למטה חיל-האוויר בתל-אביב, שם הגנו כמה גייפים. אנשי החוליה השתלטו בכוח על השומר כשער המפקדה, ככלו אותו בחבלים והחלו לשכור את השרשרות שבחן היו נעולים בגללי ההגה של הגייפים. את הגייפים שלא הצליחו להגיע גררו עם חוחלימים עד לכאר יעקב. כל הגייפים שהוחזרו הובאו לסונה הנדרית, ושם, בניצוחו של "דוקי", הקצין הטכני, נצבעו מחדש, ניתנו להם מספרים סידוריים אחרים, הוחקנו בהם תצובות למקלעים, מכשירי קשר, אלונקות, מדפים לארגוני תחמושת, מכלי מים ודלק רזרביים ורשתות הסוואה. בגדור הפשיטה כבר הצטבר ניסיון רב מחודשי הלחימה הקודמים.

בליל 14/13 באוקטובר גדוד 9 היה אמור, על-פי התוכנית, לחדור אל הנגב בציר שנברק ואשר על-ידי מפקד החזית. עקב בעיות מנהליות, בעיקר מחסור בכלי רכב, נדחתה פתיחת המבצע כ-24 שעות. ב-14 באוקטובר בכורך רובו הגדוד בסדרים שמודרט לכפר ביל"ו, לשם הובאו גייפים נוספים ממחנה כף-עמי בתל-אביב, הפעם, על-פי חקצאה של המטכ"ל. עם רדת היום יצא הגדוד בשירה ארוכה לעבר גיזלים, שם פתחו חבלני חטיבת גבעתי פרוצה בטדות המוקשים ואיפשרו לגדוד להתחיל לנוע דרך קווי המצרים. הסור הארוך — שנע בלא אורות ובמבנה קרבי, והיה מוכן להיכנס לקרב על-פי הצורך — חלף על מחנות אוהלים, שבהם התגדרו מאות פליטים ערבים; הללו חשבו, שלווחי גדוד הפשיטה הם חיילים מצרים, ואף בידרו אותם לשלום. בתצות הגיע הסור לקיבוץ גבר עם, ומשם המשיך בתנועה מהירה לעבר רחמנה, כדי לתדלק מחדש את כל כלי הרכב. כשלושים לחמים, שהיו שייכים לפלוגת המטה של הגדוד, נאלצו לחדור אל הנגב רגלית משום שלא היה מקום בכלי הרכב. הם הוסעו עד לנגבה, ומשם חדרו רגלית בחשאי דרך קווי המצרים עד לכורח חיל; לאחד מכן הוסעו במשאיות לאחים, שם התמקמה מפקדת הגדוד. בעלות השחר של 15 באוקטובר החל הגדוד שוב לנוע דרומה, והפעם הוא שמר על מרחקים גדולים בין כלי הרכב למקרה שיתקף מן האוויר. חוך כיו תנועה התפצל הגדוד לשלושה צוותי קרב, שכל אחד מהם כלל גייפים, משוריינים וחחלימים, על-פי משימות הפשיטה שתוכננו לו. כשהגיעו שלוש הכוחות לשטחי הכינוס שלהם התפרסד בשטח המדברי בתמיני יום. כל כלי הרכב הוסתרו בתוך הערצים תחת רשתות הסוואה. הכוח הראשון התמקם בנארא שנק ליד צאלים; הכוח השני התמקם ליד קיבוץ גבולות; והכוח השלישי ליד קיבוץ אורים, שם התמקם גם מטה הגדוד יחד עם פלוגת המטה. אל גדוד 9 סופת כוח נוסף, "הקומנדו הצרפתי" בפיקודו של רבי-סרן חיאוורו (טרי) איתן.

פרק שכעה-עשר "הקומנדו הצרפתי"

בפברואר 1948 התייצב בלשכת הגיוס של היהגנה בפריז אדם, שהציג עצמו בשם טרי דיופרה. עמנואל נשרי, המפקד כפועל של היהגנה בצרפת ובצפון אפריקה, שישב בוועדת הופתע לגלות, כי הגבר הצנום, הגבוה והממושקף, שהציג עצמו כקפטן בצבא הצרפתי, לא היה יהודי. כשנשאל דיופרה לסיבת התגברותו השיב: "אין לי שום קשר ליהודים, אני קתולי. רצוני להילחם לצד היהודים בגלל שלוש סיבות: 1. אני מאנשי דה גול. נלחמתי לצידו של דה גול משנת 1940. לחמתי תחת פיקודו של גול לקרק בצפון אפריקה. הגעתי לאירופה והשתתפתי בשחרור פריז. אני יודע, שהערבים הם אויביה העיקריים של צרפת, וכל המכה בהם עושה לטובת צרפת; 2. מלחמתכם צודקת, ואני אוהב להילחם לצידו של הצד הצודק; 3. אני מעוניין להיות במקום — לראות איך יפתחו הרכבים עד הניצחתם על הערבים, דבר שבו אני בטוח. וזהו."

נשרי היסס. נסיונו הקרבי של דיופרה, אותו צבר במלחמת העולם השנייה, הרשים את נשרי, והוא התליט לגייסו. כדי לבדוק את אמינותו הוחלט לשגרר תחילה לבסיס אימונים של הטייה שכן מאז יולי 1947 בית-הספר למפקרי כוחות החומות הגבוהות של הטייה שכן מאז יולי 1947 בית-הספר למפקרי כוחות ולטוראים. חניכי הקורס היו בני נוער יהודים מצרפת, צפון אפריקה ובלגיה. בסיום הקורס הם היו מיועדים לחזור למקומות מגוריהם ולארגן הגנה עצמית על הקהילות היהודיות. אולם עם פרוץ מעשי האיבה בארץ, בעקבות קבלת ההחלטה על חלוקת הארץ ב-29 בנובמבר 1947, והצורך הנהיף לגייס אלפי צעירים, לאמנם אימון בסיסי ולהעלותם ארצה כדי לקחת חלק במאבק — נשארו חלק מבווגי הקורס להדרכה בצרפת, והיתר נשלחו לארץ באוניות המעפילים בסיוע המוסד לעלייה ב'. בתחילת מרס 1948 הצטרף טרי דיופרה לאימונים בטייה כסגונה, ושם

פגש אותו לאחר כשבוע, יהודה בן-דוד, מחליפו של נשרי, שבא לביקור היכרות עם בסיס האימונים. כאשר רוחו לבן-דוד על ריופרה, הוא אמר לנשרי, כי יש סיכון בקבלת גוי לשורות ההגנה, בלי להכירו. הוחלט לעכב בתורשיים-שלושה את עלייתו ארצה.

טרי ריופרה גולד כליון ב-1912 למשפחת רופאים אמידה, שנמנתה עם מעמד האצולה. הוא היה קרוב משפחה של הגנרל דה גול. לאחר שסיים לימודי משפטים נשלח לאפריקה, לברזוויל, ושימש כמנהל אדמיניסטרטיבי של אחד האזורים. כאשר פרצה מלחמת-העולם השנייה ביקש להתגייס לצבא, אבל הצטרחה להוסיף ולמלא את תפקידו הקולוניאלי. כאשר נכבשה צרפת עליידי הגרמנים, הצטרף לכוונות "צבא המסתעף" בקונגו ושייח כצרפתי היחיד כפלוגה של חיילים סנגלים. הוא החלט בכישוריו, ונשלח לקודס קצינים. כשהזדמן, חזר לפלוגה הסנגלית שלו, שהועברה בינתיים לארץ-ישראל והתמקמה ליד רתובות. כחודש ימים התאמנו הלוחמים לקראת הפלישה לסוריה, וריופרה התרשם מהיחס הלבבי, שנהגו החושבים היהודים בחיילים הצרפתים, שהיו מנוהקים ממולדתם, ומהאידות הביתיות שנהגו בבתיהם של תושבי תל-אביב. במהלך הפלישה לסוריה, ביוני 1941, נפצע ריופרה בידו ופונה לבית-החולים "הרסה" בירושלים. כאשר החלים חזר לחייליו הסנגלים, והוצב בצד. לאחר מכן הצטרף לריוויזיה המשרויינת השנייה בפיקודו של גנרל לקלדק, השתתף בכיבוש טריפולי ועבר לתשיבת צנחנים. מכיון שהשתתף בפשיטות מוצנחות רבות מעבר לקווי הגרמנים כינוהו "הלוטננט המצופף". הוא השתתף גם בחזית בנורמנדיה ב-5 ביוני 1944. את המלחמה סיים בגרמניה המוכסת, בדרגת סרן. לאחר המלחמה נשא ריופרה לאשה וזוגנית צמחה, אבל לא מצא את מקומו בעולם האזרחי. נטיחו להימורים סיבכה אותו בחובות בספרים והוא ביקש להיעלם מצרפת. הוצע לו לחזור לצבא ולהשתתף במלחמת הודו-סין. ריופרה העדיף להתגרר למלחמתם של היהודים בארץ-ישראל.

שלא כמו חניכים רבים במחנה האימונים של ההגנה, הוא מילא בציניחות כל הוראה שניתנה לו. הוא נטל חלק בכל עבודות הסדר והניקיון, מקילוף תפוחי-אדמה ועד לשיטוף רצפות וניקוי בחי-שימוש. הוא הרגיש, שבחנינים כל חנוכה שלו וכל מלה שהוא מוציא מפיו, בעת שהוחזו במחנה נגנבו ממנו כסף ותפוצים אישיים, דבר שהחמיר את הרושם הקשה, שהוחרו עליו רוב החניכים, אשר סבלו, לדעתו, מתסביך נחיתות. בברונותיו כתב, כי רובם התגייסו כתגובה לרגש הנחיתות שלהם, מתוך רצון להוכיח שאינם כבר יהודים מושפלים, וכי לא החכונו להישאר בארץ-ישראל לאחר שחטחינו המלחמה.

ב-13 במרס הועבר המחנה על צידו וחניכיו לחווה חקלאית ליד העיירה אובן, הנמצאת בהרים כמרחק של כ-25 ק"מ ממרסיי, וכונתה "ביריה".

החווה המזונחת היתה שייכת ליהודי אמיד בשם חלימי, שהעמידה בתחילה לרשות החנוכה הציונית של יהודי גרמניה. אנגליה, צרפת וצפון-אפריקה, בח"ר (ברית תלוצים דתיים), ואנשיה היו אחראים גם לצד הגיהולי של המחנה. במחנה החאמנו ברזומנית כמאה וחמישים מתגורבים ומגייסים יהודים מצפון אפריקה, בלגיה, צרפת, קנדה, גרמניה, אוסטרליה, אנגליה, גווינוגיה, רדום אפריקה ועוד. האימונים נמשכו כשבועיים; קודם המפקדים נמשך כשבועיים-שלושה נוספים. אנשי בח"ר היו כולם דתיים והקפידו במיוחד על שני דברים: אי-עריכת אימתים בשבת ושמירה על כשרות האוכל. על נושאי הרת במחנה הנה אתראי רב-עמיה, לוי מוקש שבמרוקו, הרב פימה מימון (גד נבון).

ב-5 באפריל 1948 הסתיימו האימונים, וריופרה, כמו כל יחד החניכים, הושבע שבועת אמונים לארגון ההגנה. בטקס חשאי, שנערך לאור לפידים במקום מחברא ביער הסמוך, הועמרו כל החניכים מול שולחן גדול, מכוסה מפה, שעליו היו מונחים ספר תנ"ך ואקדה. כל תניך ניגש בתורו אל השולחן ולאחר שהניח את יד ימיתו על התנ"ך ואח יד שמאלו על האקדה, חזר על שבועת האמונים להגנה. אחד ממפקדי המחנה, אלי אורלנדר, שלח להגנה בצרפת, הצמיד לריופרה, כנהוג, שם מתחרות, "גיורא", כשם בנו הכבוד של אלי. לאחר כשכועיים של המתנה במחנה מעבר של עליה ר, קיבל ריופרה ניירות מזויפים, שהעידו עליו, כי הוא עולה תרש מליטא, והוא עלה ארצה יחד עם עוד כמאה וחמישים מתגורבים על האונייה קדמה. מנמל חיפה, שהיה כבר בשליטה ישראלית, הועבר ריופרה עם כל העולים למתנה הקליטה והמיון 5 של צה"ל בבית ליד. קצין הגיוס הרעי לו, ששם משפחתו החדש הוא איחן. עוד לפני הגיעו ארצה הופצו קורות חייו בקרב מפקדי ההגנה, ויצחק שדה, שהיה באותו הזמן ראש שירות המשרויינים (שמ"ש), ביקש להיפגש איתו, כדי לראות כיצד ניתן להיעזר בו. לאחר שלגמו השניים כמה כוסיות וודקה, הציע שדה לאיתן לסייע בהקמת יחידת פשיטה ממונעת, שהיחה אמורה לפעול בגב מעבר לקווי האויב.

ב-20 במאי הצטרף איחן כמחנה תל-ליטורנטקי לפלוגת הגייפים עליה פיקד ישראל כרמי, ויחד תדרו אל הנגב. את שעות ההמתנה עד רדת החשיכה הם ניצלו להתלפת דעות מקצועיות. כרמי חשב, שדעינותיו של איתן בתחום ההדרכה הצבאית היו מבריקים, אך לא התאימו ליחידות הפלמ"ח. איתן, שהמנטליות הישראלית היחה ודה לו, התקשה להבין כיצד יוצאים לוחמים ישראלים אל זירת הקרבות בטרם מיצו את שלב האימונים. הוא נחרד מרלותו של הציור הצבאי ומאיכותו הירודה, אבל לא פחות נחרד מ"עקשנותם של היהודים, שסירבו לקבל כל דעה וצעה, והתנהגו כאילו שהם המציאו את הגייפים." כלל 25/26 במאי הצטרף טרי איתן לקבוצת סיידים של הגורד השני בחטיבת הנגב, כדי לכרוך נתיב שחצה את השרות מבאדוט יצחק לעבר שדה

התעופה של עזה, אותו תקפה פלוגת הגייפים בפיקודו של כרמי בלילה שלאחר מכן במסגרת מבצע 'פרעה'.

ב-27 במאי 1948 הוחלט על הקמתה של חטיבה 8, כחטיבת עתודה מטכ"לית, בפיקודו של יצחק שדה, שבמסגרתה יוקם גם גדוד קומנדו מס' 89 על-ידי משה דיין, ראש אכ"א במטכ"ל מינה את יוחנן פלך, שהיה רבי-סרן בכריגרה היהודית, כסגנו של דיין. עם הקמת הגדוד פנה פלך לאגף ההדרכה וכיקש לקבל מישור המבין בלתימת שריון, וקיבל את טדי איתן לגדוד, לאחר שהלה שב מן הנגב. גם בגדוד 89 לא כטחו בחהילה באיתן וחששו, שהינו סוכן זר. בפקודתו של פלך התחקו כמה אנשים על עקבותיו, אבל עד מהרה הוא רכש את אמוןם והוכיח מעל לכל ספק, כי אמת בפניו ופי-איתן היה קפטן בדיוויזיה המשוריינת של לקלרק. כינו לבין משה דיין ויוחנן פלך לא התעררו קשיי שפה. אמנם הוא היה יוצא דופן, אבל לזכותו עמדו עצותיו וסיועו בכל הקשור להדרכת הגדוד בקרבות תנועה ואש. בקרבות שבהם השתתף הצטייח כלותם. לאחר קרבות 'עשרת הימים', שבהם השתתף כלותם בגדוד 89, הציע טדי איתן למטכ"ל להקים גדוד מיוחד של דוברי צרפתית, שהוא יעמוד בראשו.

בתחילת אוגוסט 1948 הועקה לו דרגת רבי-סרן, והוא התמנה למפקד גדוד 75, שהקמתו הוטלה במחנה 81 בחל-ליטווינסקי. המטרה הייתה להקים גדוד פשיטה דגלי על בסיס מתנדבים ומגויסים יוצאי צרפת, קנדה, בלגיה וארצות צפון אפריקה. בתחילה היה אמור הגדוד להיות כפוף מנהלית לתטיבת יפתח (חטיבה 11). על-פי התכנון, היו אמורים להיות בגדוד שני-שלישים מתנדבים ומגויסי חו"ל, ושליש ישראלים בעלי ניסיון קרבי. לסגנו של איתן מונה סרן יצק דומבורובסקי. באתר הימים, כאשר הגיע טדי איתן למחנה הקלט בבית ליד, פגש ברב פימה מיימון, אותו הכיר ממחנה האימונים בצרפת, והציע לו לסייע בהקמת הגדוד החדש. מיימון סייע במחנה במיונם של המתגייסים, שכן שלט בשפות רבות. הוא נענה להצעתו והצטרף לגדוד. למרות שעד ל-1 באוגוסט נקלטו בבסיס מעבר 5 בבית ליד כשלוש מאות דוברי צרפתית, לא קיבל קצין המיון הוראה להפנותם לגדוד 75. גם התקן הנדרש לחיילים דוברי עברית לא מולא כנדרש. איתן ביקש לבנות את גדודו במבנה של פלוגת מטה, פלוגת חי"ר ושתי פלוגות קומנדו.

התארגנות הגדוד בחל-ליטווינסקי נתקלה בקשים רבים, ותגבורות כוח-הארם הגיעו אליו טיפין-טיפין, למרות שמגויסי צפון אפריקה עשו על קציני מחנה הקלט רושם של קבוצה מלוכדת, הרוצה להגיע לחזית הלתימה מהד ככל הניתן. המגויסים האלה רצו במשך זמן רב להגיע לישראל, וביקשו להילחם למענה עוד לפני הגיעם אליה. לדעתם, עבר זמן רב מדי מיום הגעתם ארצה ועד לשילובם ביחידות. במחנה תל-ליטווינסקי המציאות הייתה, כראוי, שונה מציפותיהם.

ב-26 באוגוסט 1948 ביקרה כמחנה הגדוד רחל פייגין, נציגת הוועד למען החייל וההדעוה כשראתה, כי בלשכתו של המג"ד, טדי איתן, אין דגל ישראל ואין כל תמונה של אחד מראשי הציונות או היישוב. על קירות הלשכה היו תליונות ממלחמת המחתרת הצרפתית ושל חיילים צרפתים בזמן מלחמת השחרור שלהם. גם בתרד האוכל לא היו תמונות מנופי ישראל. החיילים נראו לה מוונחים ומלוכלכים. היה מחסד בצידוד כחדר האוכל ובמטבח, באוהלים הסרו מיטות, וחיילים רבים ישנו על מזרנים, שהונחו על הרצפה. פייגין כתבה, כי לדעתה קיימת סכנה, שגדוד 75 ייהפך במשך הזמן לגדוד צרפתי בתוך צה"ל, וכי לדעתה המטרה הסופית היא להביאם למצב שיתמננו בין החיילים הישראלים, כדי שאחרי המלחמה ייהפכו לאזרחים נאמנים של המדינה וישכחו את עברם ומולדתם הקודמת. גם המג"ד התלונן בזכרותותיו על כך, שלא היה אפשר לדבר אל הגיונם של המגויסים החרשים, שהם חסרי איזאלים, שאין להם אופי, שכל אחד באופן אישי הוא שפל ושקבוצה הם חוצצנים. הוא ציין, שהם נוהגים לגנוב זה מזה ולהסתלק כלילות לחל-אביב.

איתן חש מקופח משום ששכרו היה 3.5 לירות בחודש בלבד, ואיש לא ראו לו למקום מגורים כשיצא לתופשות בתל-אביב. הוא שכר חדר בבית מלון 'גת יומן' ברחוב הירקון, והורה לפקיד הקבלה לשלוח את החשבונות לכר-גוריון. לאיתן הייתה ביקורת על כל הנעשה בצבא. הוא לא הבין את המגסליות הישראליות ולא הבין כיצד ניתן לנהל צבא בלי משמעת חזקה. משה דיין, שכינו ובין איתן נרקמו יחסי ידידות, ניסה להקל עליו את החיים, והעמיד לרשותו מכונת פרטיח.

מתוך כארבע מאות המגויסים, שהגיעו לבסוף לגדוד, החליט טדי איתן להתמקד בהכשרתם של הטובים ביותר, ובמקום להקים גדוד הסחפק בהקמת יחידת קומנדו מצומצמת. הוא בחר כתשעים לוחמים אליהם צירף כשבעים אנשי מנהלה, והקים מחנה נפרד בעין שמר. את אנשיו הנבחרים הוציא לסדרת אימונים מתישה בחולות קיסריה, שאוחם ערך באמצעים הדלים שעמדו לרשותו. היחידה חולקה למחלקת מטה ולשתי מחלקות קומנדו, כשבכל אחת שלושה צוותי קרב. על כל צוות קרב פיקד קצין בדרגת סגן. סגן מפקד הצוות היה קצין בדרגת סגן-משנה, והיו בו שישה לוחמים נוספים. הנשק האישי של רוב הלוחמים היה תת-מקלע טומיגן. נוסף על כך צוידו צוותי הקרב במקלעי ברן ושפנראו. כמפקד מחלקה 1 מונה סגן פרנרד ביבלור, וכמפקד מחלקה 2 מונה סגן רפאל ויילר, יליד גרמניה. במחלקת המטה הייתה גם כיתח חבלה בפיקודו של סגן ראובן שטיינהוף, יליד יוגוסלביה, ועל כיתח מטולי הפיאט פיקד סגן ד"אן סספן ('פיכטה'), יליד הונגריה. לקצין קישור ליהודות צה"ל ולמחורגמן מונה סגן זאב רבין. לקצין קישור נוסף עם שאר יחידות צה"ל מונה רב סגל, שעסק באימון המתנדבים

בצרפת במסגרת ה'הגנה', וכאשר שב ארצה ושמע על הקמת היתדות מיהר להצטרף אליה. לסגן מפקד היתדות מונה אליעזר אוברלנדר.*
 בתחילת אוקטובר 1948 הודיע איתן למטכ"ל, שיחידתו מוכנה לקרב, והיא סופחה לגדוד 9 של חטיבת הנגב, שהחל בהכנות למבצע 'יואב' במתנה באר יעקב. ב־19 באוקטובר, ארכעה ימים לאחר שחרור 'הקומנדו הצרפתי' עם גדוד 9 לנגב, הוחל בפזיור האנשים, שנוחרו במסגרת גדוד 75 במתנה באר יעקב. כמפקד הגדוד מונה הסמג"ד, דומברובסקי, והאנשים נשלחו למלא את השורות בגדודים השביעי והשני.
 טדי איתן השתחרר מצה"ל במרס 1949, וכתב ספר אוטוביוגרפי, נגב, שראה אור בפריז ב־1950.

פרק שמונה-עשר

גדוד 9 במבצע 'יואב'

ב־15 באוקטובר 1948 בשעה 12:00 יצאה מהכפר חרתיה, שממזרח לנגבה, שיירת משאיות של צה"ל כשהיא נושאת אספקה אל הנגב הנצור. הודעה על כך נמטרה מראש למשקיפי האו"ם. על-פי חנאי ההפוגה, המצרים היו חייבים לאפשר לשיירה להיכנס אל הנגב. למעשה, היתה זו שיירת פתיון, נועדה לשמש ככיסול עילה לתחילת מבצע 'יואב'. משה שרת, שר התנוץ — ששהה באותה שעה בעצרת האו"ם בפרוץ תשוא בעיקר נטל המאבק המדיני שהתנהל שם — נתן את הסכמתו כשר בממשלה לתחילת המבצע, כתנאי שתהיה לגיטימציה בין-לאומית למבצע, כלומר, שיהיה כרוך לכול, כי המצרים הם שהפרו את ההפוגה. פתיחה באש על השיירה המתקדמת דרומה לעבר רצועת הניתוק המצרית היתה אמורה לשמש עילה למתקפה המתוכננת.

השיירה התקדמה, אולם משום מה לא פתחו המצרים באש, והיה חשש שהיא תגיע למתח הפצה בשלום. מפקדי השיירה הבעירו מכל דלק וגרמו לפיצוצים עזים, שנשמעו למרחק. כאשר התקרב ראש השיירה למרחק של כ־350 מ' מהמוצבים המצריים החלו המצרים לירות לעברה. שתי המשאיות הראשונות נפגעו והחלו לבעור. השיירה מיהרה לנתק מגע לאחר, בלי שנגרמו פגיעות בנפש. ד"ר ראלף באגין (הדיפלומט האמריקני, שהחליף את המתווך פולקה ברנרוט, אשר נרצח ב־17 בספטמבר על-ידי אנשי הלח"י) גינה למחרת היום במסיבת עיתונאים בפרוץ את המצרים על כך שהפרו את תנאי ההפוגה. המטכ"ל נתן למפקד חזית הדרום את האות לתחילתו של מבצע 'יואב'.

כאחת הערכ בשעה 17:40 החל מבצע 'אגורף' של חיל-האוויר הישראלי: כמבצע הופצו כרוזניות שדה התעופה המצרי באל-עריש, העיר עזה והעיירה מגידל. ששת מטוסי התובלה, שיצאו למשימת הפצצה על מפקדת הכוחות המצריים בעזה, המריאו משרות התעופה כרמת דוד ובעקרון ונפגשו

* אלי אוברלנדר נולד בפולין ב־1910, ועלה ארצה ב־1933. הוא הצטרף כחבר לקיבוץ גבעת חיים ונודע כאיש ספר ותרבות. שירת כנוטר במשמרת היישובים בשנות המרד הערבי, ונשאר בארגון ה'הגנה' כמחירך בגדניע. נודע בסייר ומטייל, שהיטיב להביר את שבילי הארץ. ב־1947 נשלח מטעם ה'הגנה' לצרפת ועסק שם בארגון מחנות האימוץ למתנדבים לקראת העלאתם ארצה. בסוף מרס 1948 הוחזר ארצה לאחר תביעות חוזרות ונשנות ממפקדינו, ומונה בתחילה לקצין קישור של בסיס העלייה במרסיי עם אגף כוח-האדם במטכ"ל. בסוף ההפוגה הראשונה בקרבות הוצב כסגן מפקד פלוגת המשוריינים בגדוד 9. עם הקמת גדוד 75 הועבר אלינו מאזר ששלט בשפה הצרפתית, והכיר היטב את טדי איתן ואת רוב המגוימים. אותם איתן בצרפת.

מהד גיסא לערבים להיחלץ מן המלחמה, שכבר נראתה להם אבודה, תוך שמירת כבודם, ומאירך גיסא, העניקה לגיטימציה, ולו גם ומנית לקיומה של מדינת ישראל בקוויים, שעוצבו כמאבק הצבאי. ההתפשטות הזוחלת של ישראל בערבה במסגרת מבצע 'לוט', הסכם הפסקת האש שנחתם בין ישראל לממלכת ירדן ב-30 בנובמבר 1948 והשינוי שחל בעמדה דאלף באנץ' המתוזך האמריקני מטעם האו"ם, אותו הבחיר בעם ביקרבו בארץ בתחילת דצמבר, שהוא אינו תובע עוד נסיגה ישראלית בדרום — כל אלה גרמו לממשלת מצרים ולפיקוד העצמאי שלה להכין, כי עליהם לנקוט יחמה צבאית, כדי לחזק את אחיזתם בשטח, דבר שיקנה להם קלפי מיקוח במשאומתן המדיני הצפוי.

כמהלך נובמבר ובתחילת דצמבר 1948 החלו המצרים להכין, כהדרגה וכיסודיות, מתקפת-נגד, שמטרתה העיקרית היתה לכבוש מחדש את באר-שבע ולחדש את הרצף הטריטוריאלי עד הר חברון, ובכלל זה חבירה עם החטיבה המכותרת בכיס פלוג'ה. ההכנות המצריות נעשו בשני אזווי העדרכות: האחת, באזור נפיסה (שבטת), שעל כביש פוג'ה אל-חפיר-כאר-שבע, וכו ריכוז כוח משימה חטיבתי מוגבר של חי"ר ושריוניות וחיידות ארטילריה. הכוח, שפגנה חטיבה 10, נועד לתקוף את באר-שבע מדרום בעזי הכביש המוביל מכיר-עסלוגי (כיום רביבים). אזור ההיערכות השני היה בין רצועת עזה ובין הנגב המערבי (חבל הכשוד של ימינו). באזור זה הקימו המצרים מערך מוצבים חדש, שהתבסס על תל ג'מ'ה (כיום תל רעים), תל אל-פארעה (תל שרוחן) וכן על מתחמים חזקים בשייח' נוראן (כיום קיבוץ מגן) ובחירבת אל-מעין, ובכך הרחיבו את אזור השליטה שלהם מזרחית לרצועת עזה ובדרומה. התפשטות המצרים באזור זה העידה, כי בכוונתם לצאת למתקפה לעבר באר-שבע גם מכיוון זה. לגזרה זו הם העבירו גם את גרוד הטנקים היחיד שלהם, טנקים מדגם לוקסט, שהיו מצוידים בתותחי 37 מ"מ. התפשטות המצרים בגזרה זו יצדה למעשה טריו בין כוחות צה"ל בניירים ובין הכוחות כגזרת בארי. מוצבי הטריו המצריים שימשו בסיס יציאה לסיורים אלימים, שחיבלו בקו המים המערבי והניחו מוקשים כדרכי הנגב המערבי. כדי להסיר את האיום המצרי על באר-שבע ולחסל את הטריו המצרי אישר הפיקוד העליון למפקד חזית הדרום לערוך התקפה מוגבלת על מוצבי הטריו המצרי, לכבוש אותם ולהרוץ משם את הצבא המצרי כתורה לעבר רצועת עזה.

המבצע, שהוטל על חטיבה 8, נקרא מבצע 'אסף', על שמו של אסף שכנאי, שנפל בכפר שועוט כ-9 בדצמבר 1947, בעת שפיקד על חוליית פלמ"ח, שסירה לאורך קו המים. כמבצע השתתפו גרוד הפשיטה הממוכן 89 וגרוד הסיוע 88 של החטיבה, גרוד 13 של חטיבת גולני וסוללת תותחי שדה כקוטרו של 65 מ"מ. מתולקת גיפיים מגרוד 9 צורפה כיחידת עתודה למפקדת חטיבה 8, אך לא השתתפה בקרבות. ב-5 בדצמבר כצהריים החל המבצע

בהתקפה של פלוגת זחלים מגרוד 89, שכבשה את שועוט, איגפה את שייח' נוראן והגיעה עד לחירבת אל-מעין. גרוד 13 של גולני, שנע בעקבותיה, נערוך במתחמי הגנה בשייח' נוראן ובחירבת אל-מעין. ב-6 בדצמבר בכוקר, בשעה שגרוד 89 כבש את תל ג'מ'ה, החלו המצרים להיערך להתקפות-נגד על מערכי גרוד 13, שהגיעו לשואן בהתקפה משולבת של גרוד שדיק וגרוד חי"ר מצריים על המערך בשייח' נוראן. ההתקפות המצריות נהרפו בקרב הגנה עיקש של לוחמי גולני, שירו כמטולי הפיאט והסתייעו בתותחי 65 מ"מ ותותחים ג"ט 6 פאונד. 7 טנקים מצריים נפגעו קשה. למחרת, ב-7 בדצמבר, תקפו המצרים שנית, הפעם בעיקר לעבר חירבת אל-מעין, אך נהרפו בהתקפת-נגד מקבילה, שהונחתה עליהם על-ידי יצחק שדה. מפקד החטיבה, ששלח את גרוד הפשיטה 89 להסתער עליהם באיגוף ממוזת. בשלושת ימי הלחימה של מבצע 'אסף' נהרגו ארבעה לוחמים ועשרים נפצעו. המבצע השיג את המטרות שלו. בעקבות המבצע סברו המצרים, כי כוונת צה"ל לפרוץ מערכה לעבר רצועת עזה, כדי לנערך בה טריו, ולכן פירקו את חטיבה 10 והעבירו את מרבית כוחותיה לרצועת עזה; מהלך זה גרם להתלשת היערכותם בדרום המזרחית שלהם, שהשתרעה מעוג'ה אל-חפיר דרך המערך כביר-עסלוגי ועד קמפ א-שריף.

כעת מבצע 'אסף', הגיע, כאמור, לארץ ראלף באנץ', המתווך האמריקני מטעם האו"ם. בפגישות עם בן-גוריון כ-6 בדצמבר אמר המתווך, שהוא כבר אינו תובע את יציאת כוחות צה"ל מהנגב. בתגובה אמר לו בן-גוריון, שמדינת ישראל לעומתו נחרצת בחביעתה ליציאת המצרים מהנגב. בסינמה של השיחה, שכה נירנו האפשרויות השונות לסיום המלחמה, אמר באנץ', שבאופן אישי הוא מבין את עמדת בן-גוריון ואף מצדיק אותה, "אבל כמתווך מצבו קשה, והוא רוצה לעזור למצרים לצאת מן הברך." בן-גוריון הסביר לו את ערך הנגב והמוצא לים סוף לגבי מדינת ישראל וציין: "לערבים יש די מרביות ואינם זקוקים לנגב." החקפת-הנגד המצרית על חירבת אל-מעין למחרת הפגישה עם באנץ' חיזקה את דעתו של בן-גוריון, כי הצבא המצרי עלול צייץ לסכן את הישגי מדינת ישראל וכי יש לסלקו לאלתר מן הנגב.

ב-9 בדצמבר, בעת ששיבת הממשלה עמדה להסתיים, הגיעו מברקים ממשנה שדה, שר החרוץ, ומאכא אבן, נציג הממשלה ליד האו"ם, שבהם מסרו, כי מצרים החדיעה על הסכמתה לנהל משא-ומתן על שביחת נשק, אבל כהתאם להחלטת האו"ם מ-16 בנובמבר. בן-גוריון ויועציו החליטו, שאם בתוך ימים מספר לא יסכימו המצרים לשיחות על תנאי השלום, תגרש אותם ישראל בכוח מן הארץ. כבד כאוחו הערב הוא הורה ליגאל ירין להאיץ את ההכנות למבצע 'ע'.

למעשה, התכנון של מיגור הצבא המצרי והשמדתו החל כבר בנובמבר 1948, ונשא את השם 'ע' משום שהאות עץ היא האות הראשונה של שמות

היישובים הערביים העיקריים, שנועדו להיכבש במבצע: עסלוג, עוגיה אל-חפיר, עזה; המתכננים קיוו, כי במהלך המבצע תיכבש גם אבר-עגילה ואילי אף אל-עריש. על-פי הנתייתו של בן-גוריון, פירסם אגף המבצעים כמטכ"ל למחרת, 10 בדצמבר, "תעודה" (פקודת מבצע) מפורטת לחזית הדרום ולאגפי המטה הכללי, שמטרתה היתה השמדת הצבא המצרי בדרום הארץ על שתי זרועותיו — הזרוע המזרחית בציר ביר-עסלוג-משן-פה-עוגיה, והזרוע המערבית בציר עזה-רפיח-אל-עריש. המטכ"ל הטיל על מפקדת חזית הדרום לתכנן את המבצע כך, שניתן יהיה להעתיק את נקודות הכושר בעת המבצע כהתאם לתגובות המצרים. למרות שבפקודה לא דובר על חציית הגבול המדיני עם מצרים, תובננה פעולת פשיטה לעבר אל-עריש. גם עזה לא הגבול המדיני כיער להתקפה. אך הובאה בחשבון פעולה לעברה כשלב מאוחר יותר, ובהתאם לכך ניתנה אף התרעה לחיל התותחנים ולחיל ההנדסה להכין אמצעים.

יגאל אלון, מפקד חזית הדרום, החליט לשנות את שם המבצע ולכנותו מבצע 'חורב', שם שסימל את מגמת ההתקרמות לעבר חצי-האי סיני. ב-15 בדצמבר הוציא מטה חזית הדרום ליחידותיו פקודת התרעה למבצע, שבה הובאו עיקרי התוכנית המבצעית. יום ה"ע" נקבע לליל 20/19 בדצמבר. מחמת הגשמים העזים, שהחלו לרדת בנגב ושיכשו את הרכבים באחד טעד, הוחלט ב-17 בחודש לדרות את יום ה"ע" לליל 23/22 בדצמבר. ישיבת הממשלה, שנערכה בתל-אביב ביום א' 19 בדצמבר, אישרה סופית את המבצע. פקודת מבצע מסכמת הוצאה לכוחות ב-20 בדצמבר על-ידי יצחק רבין, קצין המבצעים של החזית. למבצע הוקצו הכוחות הבאים:

1. חטיבה 1 (גולני), בפיקודו של נחום גולן, ובהרכב שני גדודי חי"ר 12, 13 וגדוד הפשיטה הממוכן 19.
2. חטיבה 8 (המשוריינת), בפיקודו של יצחק שדה, ובהרכב גדוד טנקים 82, גדוד הפשיטה הממוכן 89 וגדוד הסייע 88.
3. חטיבה 10 (הראל), בפיקודו של יוסף טבנקין, ובהרכב גדודי החי"ר 4, 5 ו-10 (גדוד סיור מוקסן).
4. חטיבה 12 (הנגב), בפיקודו של נחום שריג, ובהרכב גדודי החי"ר 7, 8, גדוד הפשיטה הממוכן 9 ופלוגת "הקומנדו הצדפתי" (סופחה לגדוד 7).
5. חטיבה 3 (אלכסנדרוני), בפיקודו של בנימין זיו, ובהרכב שני גדודי חי"ר 33 ו-35 (נועדה לפעול במקביל נגד החטיבה המצרית המכותרת בכיס פלוגיה במבצע 'חיסול', תחת פיקודו הישיר של המטכ"ל, על-פי בקשת מפקד חזית הדרום).
6. כוחות ממחוזות השפלה והנגב ושלוש מאות מגויסי עתודות מילואים.
7. גדוד תוחמי שדה 402 בפיקודו של פרדי כלום.
8. גונדה תותחנים מגדוד 403.

9. 3 סוללות של מרגמות 120 מ"מ.
10. 5 סוללות תותחנים נ"ט 20 מ"מ (אחת ניידת בזחל"מים).
11. 5 מחלקות שדה של חיל הנדסה (אחת לכל חטיבה, ואחת ת"פ מטה החזית).
12. חיל-הים — על חיל-הים הוטל לבצע הסגר ימי מלא על חוף רצועת עזה במהלך המבצע, להפגין מן הים מטרות בין רפיח לאל-עריש ולנתק את מסילת הברזל בין רפיח לאל-עריש בפעולה, שתבוצע על-ידי פלוגת הנחיתה.
13. חיל-האוויר — על חיל-האוויר הוטל להשיג עליונות אחידה מעל לשטח המבצע, ולסייע ישירות לכוחות היבשה בגיחות הפצצה, סיור, קישור וצילום.

14. "ינשוף" — לצורך תיאום הפעילות של חיל-האוויר וחיל-הים עם כוחות הקרקע של חזית הדרום, ולצורך קישור ביניהם הוקם מטה מתאם מיוחד, שנשא את שם הקוד "ינשוף".

מול כוחות חזית הדרום היו ערוכים בדצמבר 1948 הכוחות המצריים הבאים: 10 גדודי חי"ר סדירים, 9 גדודי חי"ר מילואים, גדוד אחד של טנקים קלים מסוג לוקסט (כ-40 טנקים, שהיו מאורגנים בשני אסקדרונים/פלוגות), גדוד אחד של שריוניות המבר, גדוד אחד של חי"ר סעודי, 4 פלגות טעודיות עצמאיות של תותחי 18 לישראל, ותותחי הרים 3.7 אינץ'. הכוחות המצריים היו מאורגנים בארבע גזרות חטיבתיות. מפקדת חטיבה 9 פיקדה על הכוחות הנצורים בבסיס פלוגיה, שכללו שני גדודי חי"ר, כמה מאות לוחמים מקומיים, יחירת שריוניות ויחידת תותחים. מפקדת החטיבה השנייה פיקדה על הזרוע המזרחית מעוגיה אל-חפיר עד מצפון לכיר-עסלוג, והיו בה שלושה גדודי חי"ר עם שתי מחלקות משוריינים וארטילריה מועטה, שהיו פרוטים כ-18 משלטים, שסומנו על-ידי המודיעין באותיות מא' ועד י"ח. משלט א' היה ממוקם ממערב לעוגיה אל-חפיר על הגבול הביך-לאומי, ומשם בסדר עולה של האותיות סומנו כל המשלטים — המשלט המזרחי ביותר ביחס לכיר-עסלוג היה משלט י"ח. החטיבה השלישית שלטה על הכוחות, שהיו ערוכים מצפון לעזה ועד רפיח, והחטיבה הרביעית שלטה על הכוחות שבין עוגיה אל-חפיר לרפיח.

תוכנית המבצע, שאושרה על-ידי המטכ"ל, קבעה, כי המבצע ייפתח בדומיני הערב של 22 בדצמבר בהפצצה של חיל-האוויר, ולאחר מכן תיערך התקפת לילה של חטיבת גולני על רצועת עזה כהסחה להתקפה העיקרית על הזרוע המזרחית, שתפתח בליל 25/24 בדצמבר בהתקפה של חטיבת הנגב על משלטי התמילה ובהתקפה עם שחר של חטיבה 8 על עוגיה אל-חפיר. כשלב השני של המבצע, תיכנן הפיקוד העליון להפנות את המאמץ המרכזי של צה"ל להשתלטות על כסיס האויב ברפיח, הן מכיוון הנגב המערבי, מאזור גבולות, והן מכיוון עוגיה אל-חפיר. במקביל, קבע המטכ"ל, יבוצעו

התקפות משנה ופעולות הסחה על כל רצועת עזה וכן פעולות פשיטה לאורך מסילת הברזל באזור אל-עריש, ובכלל זה פעולות פשיטה מן הים ועל-ידי כוח מרצנח. יגאל אלון תשב אחרת. הוא הסכים לגבי מגמה המאמץ העיקרי בשלב השני של המבצע, אך דרש לכצע מהלך מקרים, שבו יוחדר צוות קרב חטיבתי ממרכז מעוגיה אל-חפיד היישר מערבה אל חצי-האי סיני, כדי לכבוש את אבו עגילה ולאיים ולתוץ לאחר מכן על אל-עריש ממזרח, מהלך שיחייב את המצרים לדלל את כוחותיהם ברצועת עזה ולשגרם ררומה — רבר שיקל על כוחות החזית להנחית מהלומה מרכזת על מרחב רפיח ולנתק את הרצועה מדרום. לאחר ויכוח ממושך אישרו המטכ"ל ושר הביטחון לאלון לכצע אה חוכניהו, אך הבהירו, כי ההחלטה למוך סיני נועדה רק לצורכי הסחה ולאחר השלמת המשימה יחסנו כוחות צה"ל מסיני. גם בנושא זה רעחו של יגאל אלון היתה שונה. הוא סבר, שאחזקת מרחב אבו עגילה יכולה להוות גם בהמשך נקודת זינוק ררומה לקראת כיבוש אילת.

כבר בתחילת רצמבר החלו ההכנות בחטיבת הנגב למבצע 'חורב' ורך שמירה קפדנית על כללי הסודיות. רק מפקדי הגדודים וקציני המטה הבכירים במטה החטיבה הוכנסו בסוד הפעולה הצפויה. השמועות והניחושים שעברו מפה לאוזן גברו עוד יותר כאשר פירסם המג"ד ב-13 בדצמבר מסמך סודי ביותר, שכותרתו היתה "הכנת הגרוד לפעולה בליל 16 בדצמבר 1948". במסמך הקצר נאמר: "ידועות על האויב, כוחותינו, התפקיד ושיטת הכיצוע יתקבלו במקורית מכצע מיוחדת." מפקדי הפלוגות קיבלו הוראה להכין את הלוחמים ואת כלי הרכב הקרביים לפעולה, ולהתאמן בזמן הקצר שנחד תוך שימת דגש על הצטיידות בתחמושת, מזון ומים, שיספיקו ללחימה של שבע ימים ברציפות. קצין התחבורה קיבל הוראה להזמין כמות דלק, שתאפשר לכל רכבי הגרוד לנוע 250 ק"מ. פלוגת הזחלים, שהיתה פרוסה במשלטי עין חרוב והחלפה בפלוגה של הגדוד השביעי ותוגברה ב-5 זחל"מים נוספים, והחלה לכצע אימונים באש ברמות המחלקה והפלוגה. פלוגת המשוריינים תוגברה במכונות ירייה וב-2 זחל"מים נושאי תחחיים נ"ט 20 מ"מ. פלוגת הגייפים, שיצאה אף היא לאימוני אש מחלקתיים ופולגתיים, העמידה לרשות מטה הגדוד מחלקת גייפים לצורך עריכת סיורי מודיעין. על קצין ההדרכה של הגרוד הטיל המג"ד להכין פקודת חמרון לגרוד כולו ל-15 בדצמבר בתיאום עם קצין המבצעים.

ב-16 בדצמבר לא יצא הגרוד לפעולה כמתוכנן, אך מחלקת הסיור ומחלקות הגייפים החלו לצאת מדי יום מבאר-שבע לסיורים ארוכי טווח בעורף הצבא המצרי, כדי ללמוד את היערכותו ולבדוק את דרכי הגישה למשלטיו. תוכנית המבצע טרם גובשה, ובגרוד 9 לא היה ברור היכן תתקוף חטיבת הנגב: האם את המערך המצרי בבירת-מילה, או את המערך בעוגיה אל-חפיד. לפיכך הציע עמוס קרסניצקי, מי"מ הסיירים, לשמחה שילוני, קצין

המבצעים הגרודי, לצאת לסיור, כדי לבחון אפשרות הגעה לעוגיה אל-חפיד מדרום באיגוף עמוק דרך הרכסים הצפוניים של מכתש רמון, משם לכיר-חפיד היישר דרך ואדי עוגיה. באזור אותו ביקש קרסניצקי לבדוק לא נערך מעולם סיור ברכב, או ברגל, על-ידי כוח ישראלי כלשהו. לאחר שהתקבל האישור יצאה לדרכה מחלקת הסיירים ב-4 גייפים וקומנדקר עמוס בדלק, כשהיא מצוידת במפות בריטיות בקנה מידה של 1:250,000 בלבד.

מבאר-שבע נעה מחלקת הסיירים דרך משטרת המדבר בערוער לעבר חל רחמה (כיום ירחם) אחז עקפה בלילה, מחשש לביטקלות עם המשמרות הצפוניים, ועלתה לעבר עקנה (כיום עכרה), שבה הרשאר הקומנדקר עם הדלק. ציר התנועה בוואדי עברה לעבר ביר-חפיד היה קשה ביותר, וחך כרי העלייה על הסלעים נשכרו מתלי הקפיצים בשניים מארבעת הגייפים, והם נשלחו חזרה לעברה. לאחר ששני צוותי הגייפים הנותרים הגיעו לכיר-חפיד, שהיה בשימוש פעיל של הברואים ונוכחו, כי צפונה משם השטח כבר מישורי ועביר, החליטו לבדוק אפשרות הגעה לשם גם דרך ואדי עגריין. עד שהגיעו לרכסים הצפוניים של מכתש רמון נשכרו המתלים גם בשני הגייפים הנותרים. בלית ברירה העבירו הסיירים חלקים מגיפ אחד למשנהו והכשירו אותו לנסיעה. המישה סיירים נותרו כלב השממה עם הגיפ המקולקל ושלרשת הנותרים, עמוס קרסניצקי, עמוס הרפו ואברהם ברמן ("בד"). סגן קצין הקשר החטיבתי, המשיכו לפנות ערב צפונה כחיפוש אחר הדרך לעברה. מאחר שהיו כבר 72 שעות בתנועה רצועה וכלא מנוחה בשטח המדבר ההררי, נפלה תרדמה על מי"מ הסיירים, והרפו המשיך לנהוג בשטח קשה-העבירות, עד שהגיע להתפללות ואדיח ולא ידע לאן לפנות. הוא העיר את קרסניצקי ושאלו לאיזה כיוון עליו להמשיך, אך גם הוא לא ידע במדויק את מקום הימצאם. הם טיפסו בחשיכה מערוץ הוואדי העמוק אל אחד הרכסים וצפו אל השטח המבוחר ביסיון לזהות את מקומם. על הרכס החשוף התפתח ויכוח ממושך, שכסופו הוליש קרסניצקי. על-פי חוש פנימי, להמשיך עבר רכס, שנראה לו מופך; ואכן בשעה 23:00 הם הגיעו במפתיע לחניון בעבדה מכיוון דרום-מזרח. להפתעתם של שלושה הסיירים התברר, ששני צוותי הגייפים הצליחו לתקן את כלי הרכב שלהם ויצאו אתריהם על-פי העקבות, שהותירו הגייפים בשטח. הם הגיעו לגיפ המקולקל, חילצו אותו ואת האנשים התקועים ושבו גם הם לעברה. כל הפעולות האלה ביצעו בלא שימוש במכשירי קשר ובלי תיאום מראש. הכול נעשה תוך גילוי עצמאות בקבלת החלטות, דבקה במשימה והכנת רוח המפקד. משלא שבה מחלקת הסיירים בזמן למטה הגרוד בבאר-שבע, הונק מטוס טיור לחפש אותם, אך לא הצליח להותם, למרות שהם זיהו אותו ואיתתו לו. לאחר המישה ימי סיור מפרטים שב הכות לבאר-שבע בשלום עם המידע שאסף.

כאשר חוטלה משימת כיבוש משלטי הת'מילה על חטיבת הנגב התמקדו הסיירים בבדיקה צירי התנועה האפשריים לעבר מערכי המצרים ובתצפיות

יום לאיתור עמדות המצרים ותנועותיהם. מפקד החטיבה, מפקדי הגדודים השביעי ו-9, מפקד "הקומנדו הצרפתי" ומפקדים נוספים יצאו לקבוצת סיור ררומה לרכיבים לנקודה על אחת מדיונות החול, שממנה ניתן היה לצפות על המערך המצרי בוואדי הת'מילה ועל מרחב הלחימה הצפוי שבין ביר-עסלוגי ובין רכסי המשדפה (כיום מצפה שבטה), שם הציג המח"ט לראשונה למפקדים את תוכנית המבצע בשטח כשהוא נעזר במפות.

כמה ימים לפני תחילת המבצע, יצאו לתצפית נוספת מהרכסים, שמדודם (כיום רמת בוקר) על פתחת וארי ת'מילה, בר-לב, המג"ד, שמתה שילוני, קצין המבצעים, עמוס קרסניצקי, מ"מ הסיירים ו"קונגה" (שלום מרחיק), נהגו של המג"ד. במשך ארבע שעות הנסיעה שתקו כולם. ל"קונגה" הנהג נמאס לשתוק, וכאשר עמדו המפקדים והשקיפו על המצרים, הוא החל לשרוק להנאתו ואמר בקול רם: "נו? מה אחם אומרים? יום יפה היום, אה?" המג"ד והקמב"ץ נעצו בדמיונם חמורי סבר ולא השיבו. בערב, כאשר שבו הארבעה למטה הגדוד בבארי-שכע, ירד בר-לב מהגי'פ, החמתח ואמר: "אתה יודע מה, קונגה? אכן יום יפה היום."

מדי פעם נשלחו מחלקות גיפים לבצע סיורים אלימים לעבר מערכי המצרים. כדי לגרות אותם לפתוח באש, ובכך לאתר את המיקום המדויק של כלי הנשק שלהם. המצרים, שאיתרו את עקבות הסיורים, הסמינו מוקשים ולא פעם עלו גיפים על מוקשים, אם כי, למרבה המזל, לא נפגע איש. באחד הסיורים נאלצה מחלקת גיפים לעבור דרך שדה מוקשים, שהונחו על-ידי חבלני הגדוד השביעי, ובדרכם בחזרה עלה הגיפ של המ"מ ניסן לוחית על מוקש, והגיפ התרסק. למרבה המזל, גם הפעם יצאו נוסעיו בלא פגע.

ב-17 בדצמבר כבוקר, יומיים לאתר שמפקדת החזית הוציאה את פקודת ההתארה למבצע, החל נוהל קרב קדחוני בגדוד 9. כל הזנופשות והציאות בוטלו, ומפקדי הפלוגות וקציני המטה ומנו לקבלת פקודת התואה למבצע במשרד המג"ד. במשרד הרוגש נכחו הסמג"ד מיכה פרו וקציני המטה, שממנה שילוני קצין המבצעים, רדו סולומון, השליש ומ"פ המפקדה, צבי טוב, קצין הרכב, כצאל צדיקוב, קצין המודיעין, ישראל ויין, קצין הקשר והרופא הגדודי. מבין המפקדים היו שם חיימקיה קרמר, מ"פ הגיפים, יהודה איזובסקי (זיו) מ"פ החוליס, אריה וייסברג, מ"פ המשוריינים, ומפקד הפלוגה המסייעת, אורי בררצון. המג"ד הסביר את מטרת המבצע ואת המשימות שהוטלו על החטיבות השונות. לאחר שתיווך את כל הנוכחים באשר להכנות הגדרשות, כולל הפרטים הקטנים ביותר, הכתיב בר-לב את לוח-המונים הצפוי: "בעשרים וארבע השעות הבאות יש לסיים את ההכנות המנהלתיות, ובכלל זה קבלת רכב קרבי נוסף ממפקדת החטיבה. ביום כ', 20 בדצמבר, נצא לקבוצת סיור גדודית ותצפית על היעדים, וביום ג', 21 בדצמבר, יבצע תרגיל גדודי באש חיה על יעדים דומים. קצין המבצעים יעבד את הפרטים. ביום ד',

22 בדצמבר, בשעה 07:00 ייערך הגדוד על מגרש המסדרים ויהיה מוכן לציאה לשטח הריכוז בחלוצה."

כאמור, באותו היום התלו לרוח גשמי זעף, ובחוף זמן קצר נחטמה הדרך הראשית לנגב ליד סעד עקב השטפות. מפקדת החזית החליטה לדחות את יום ה"ע" ב-48 שעות. ועל כן חטיבת הנגב היחה אמורה לפתוח בהתקפה רק בליל 25/24 בדצמבר. לאחר שהושלם נוהל הקרב הגדודי, ובכלל זה תרגיל האש, הוציא המג"ד ב-23 בדצמבר פקודת מבצע גדודית למפקדי הפלוגות - פקודה מסכמת, שנגזרה מפקודת המבצע החטיבתית, אשר פורסמה קודם לכן, ובה הוגדרה המשימה שהוטלה על חטיבת הנגב:

- א. חטיבת הדרך לעוגה ב. כבוש משלטי הת'מילה. ג. [כבוש] משלטי הכביש במוצא הת'מילה. ד. [כבוש] משלטי משדפה וע"י כך פתיחת הכביש לעוגה. חפקיד גדוד 9: א. תפיסת משלט ט' (המשדפה הריק).
- ב. עזרה לגדוד 7 בכבוש משלטי מוצא הת'מילה על הכביש. ג. כבוש משלט י.

שיטת הפעולה, שנקבעה במטה הגדוד, קבעה, כי הגדוד יפעל בשלושה כוחות משנה:

כוח א', בפקודו של סגן מפקד הפלוגה המסייעת, אלכסנדר רחיקין, ובהרכב שתי מחלקות גיפים, מחלקת חי"ר מהגדוד השביעי ב-4 קומנדוקרים, תוליית חבלנים, תוחח 20 מ"מ נגד, צוות בזה, חוליית סיירים חוליית האזנה של המודיעין. משימתו היחה לנוע באיגוף עמוק ממזרח דרך עין רחמה-זכיטה ולהשתלט עם חשיכה על משלט ט' הריק במשדפה, כדי לבצע חסימה נגד רכב בציר הכביש בין הת'מילה לעוגה אל-חפיר. הכוח מנה 16 כלי רכב.

כוח ב' בפקוד המג"ד ובהרכב פלוגה מסייעת, שכללה ארבעה צוותי בזה, ארבעה צוותי מרגמות 81 מ"מ וחוליית חבלנים, ונעה ב-6 כלי רכב. פלוגת החוליס, שכללה שתי מחלקות וחוליס ב-7 חל"מים, מחלקת חי"ר ב-2 קומנדוקרים ו-2 חוליס נושאי להביר ופלוגת המשוריינים, שכללה שלוש מחלקות משוריינים, סך-הכול 10 משוריינים ומחלקת חותמים ב-6 פאונו בחוליס. למטה הגדוד - סך-הכול קשר, 3 גיפים ומשאית GMC - צורפו חוליית סדנה, תוחח ב-6 פאונו נגד ואמבולנס וכו אנשי השירות הרפואי. משימת הכוח היחה לטייע לגדוד השביעי לכבוש את משלטי הת'מילה, לכבוש את מוצב ט"ו, לחבור עם כוח א' במשדפה ולכבוש את משלט ט' משלט י.

כוח ג', בהרכב מחלקת גיפים, קיבל משימה להטריד באש את משלט י"א במשך הלילה, ולהצטרף עם שחר למטה הגדוד. על מפקד פלוגת המטה הוטל להוביל את שיירת דרגי המנהלה הגדודיים והפלוגתיים, כולל המטבחיים, ולהתמקם בוואדי עסלוגי כ-1 ק"מ מרכיבים.

לאחר תרגיל האש הגדודי ערך המג"ד תדריך מפורט על מפות וחלומי אוויר, והסביר את מהלכי המבצע הצפויים ואח העדכנות האויב לכל המפקדים, מרמת מפקד מחלקה ומעלה. התדריך הזה הרשים את כל הנוכחים בשפע המידע ובבהירות בהצגת המשימות.

ב-22 בדצמבר בשעה 16:04 החל מבצע 'זורכ' בהפצצה אווירית של שני מפציצי B-17 על שדה התעופה המצרי באל-עדיש. במשך הלילה הפגינו ספינות חיל-הים את חופי עזה ורפיח. בחצות הלילה תקפו שתי פלוגות מגודר 13 של גולני את משלט 86, שהיה ממוקם כ-2 ק"מ מזרחית למסילת הברזל שבין עזה לח'אן-יונס וכבשו אותו. בשל הגשמים הערים שירדו הוצפו הוואדיות, ושיירה ובה הנשק המסייע הגדודי, וככלל זה התותחים נ"ט, לא הצליחה לחבור עם המוצב. עם אזור ראשון של 23 בדצמבר החלו המצרים בהתקפות נגד בסיוע ארטילריה וכי-20 טנקי לוקוסט ולהכיורים. מוטעים בחלים. לוחמי גולני, בפיקוד הסמ"ד, הדפו בחיורף נפש את גלי המצרים, אך סמוך לשעה 14:30, לאחר שנפגעו לוחמים רבים, החלו לסגת באי-סדר. בהגנה על המשלט ובנסיגה ממנו נהרגו שלושה עשר לוחמים, ביניהם הסמ"ד ושלושים וחמישה לוחמים נפצעו. עשרה לוחמים היו נעדרים. חלק מהם התגלו מאוחר יותר כשבי המצרים. למרות כשלון הקרב על משלט 86 הושגה המטרה בכך. שהמצרים שוכנעו, כי כוחות צה"ל לנתק את כוחותיהם בעזה משאר הכוחות בגדה ורפיח, והם ייתקו את עיקר עתודותיהם לגדה המערבית.

הגשמים העזים, שירדו בכל הנוג ומלאו את הערוצים במי שטפונות, שיכשו את מהלכי המבצע. המטה הקדמי של חזית הדרום, שהתמקם בבאר-שבע במבנה ששימש קודם לכן כית-ספר לילדי הברואים, דחה את המשך המבצע בעשרים וארבע שעות. מטוסי חיל-האוויר וספינות חיל-הים המשיכו בינתיים להפציץ ולהפגין מטרתם לאורך גדות התוף. בשעה שיתירות חסיבת הנגב המשיכו בהכנותיהן למבצע תוך המתנה להשתפרות במוג האוויר, עשה כן-גוריון את דרכו כ-24 בדצמבר לעבר באר-שבע יחד עם יגאל ירין, ראש אגף המבצעים, כדי לעמוד מקורב על התקדמות המבצע. ליד הכפר הנטוש מוחרקה, שטוהר בזמנו על-ידי גודר 9, נתקעה שיירת הגייסים בערוצים, שמי השטפונות רדווי הסתף זרמו בהם בשצף קצף; הם נאלצו לנוע רגלית כשהם מבוססים בשטחים הפתוחים, עד שהגיעו לכביש עזה-באר-שבע, שם עצרו גייס שנקרה בדרכם והגיעו עימו לכירת הנגב. לעת ערב כיכרו בנוכחותם כן-גוריון ואלון מסדר יציאה חגיגי של גודר 9 לעבר שטח הכינוס בתולות חלוצה. כן-גוריון סקר את פלוגות הגודר, שניצב על מגרש המסודרים, ושאל את מפקד הגודר מהי עוצמתו של הגודר. בר-לב ענה לו, שגודר 9 הוא החלש שבגדודי הפשיטה, משום שאין לו תותחים. תשובתו של כן-גוריון הייתה: "תותחים אתם יכולים לקבל עכשיו רק מידי המצרים. צאו והם באויב והתותחים שיפלו בידיכם — לכם יהיו!"

כיבוש מוצבי הת'מילה

שטח הכינוס בחלוצה, שבו התפרסו תחת רשתות הסוואה חטיבות הנגב וחטיבה 8, המה אדם ורכב. הלוחמים נטו אוהלי סירים ותפרו שוחות אישיות למקרה של התקפת אוויר מצדיות. שיירות הדרגים פוזרו בשטח המזכרי, וחילי ההנדסה בסיוע אנשי 'טולל בונה' עסקו בהכשרת הדרך העתיקה, היורדת מתברון לבאר-שבע, וממשיכה לחלוצה, רחוקה (רחוקות בנגב). ניצנה ומשם לסיני, בקטע שבין רחביבה ובין ואדי אפיר (נחל לכן), כדי לאפשר את מסעה האוגף של חטיבה 8 לעבר עוגיה אל-חפיר. בשעות אחר-הצהריים של 25 בדצמבר נוכחו אלפי הלוחמים, שחנו במרחב, להפעלה של להקת הצ'יובטרון; משאת גודלה שימשה לשחקנים ככמה מאולתרת.

בעת ההופעה עשה כותו של אלכסנדר ויחקין ("סשקה הגדול") את דרכו מבאר-שבע לעבר תל רחמה, ומשם לעבר זביטה (חורבות העיר הנבטית שבטח). את הכוח בציר האינטרף הוביל גייס ובו אנשי מחלקת הסירים של הגודר. בלילה חצה הכוח את ערוצו המכותר של נחל הכשור, והגיע כלי להתגלות לחורבות זביטה. לאחר חנייה קצרה והל הכוח להתקדם בתנועה איטית לעבר משרפה; בורכו נתקל בשרידי מסילת הברזל התורנית הישנה, שהוליכה לעוגיה אל-חפיר. כלי הרכב התקשו לטפס על סוללת הכפר הגבוהה. בזכות נסיונו הרב של יוכל דיקן, טמל הרכב, שהודרך את הנהגים, עבר הכוח את המבשול, ובשעה 00:45 השתלט על משלט ט' הריק, ונערך בקוד הצו לחסימת הכביש בשני הכיוונים. חוליית ההאגנה של המודיעין התחברה במהירות לקו הטלפון המצרי, והאזינה לשיחות, שניהלו המפקדים המצרים.

באותו הזמן נעו כוחות הגודר השביעי רגלית לעבר יעזיהם, לאחר שיצאו בשעה 17:00 משטח הכינוס בחלוצה. פלוגת "הקומנדו הצרפתי", שסופחה לגודר השביעי תקפה ראשונה את מוצב י"ג (כיום מושב אשלים) וכבשה אותו בלא התנגדות בשעה 00:45. מוצב י"ג היה המוצב הקיצוני, המערבי מחוץ קבוצה של ארבעה מוצבים — י"ג, י"ד, ט"ו וט"ז — שהיו ערוכים לאורך הכביש הראשי על גבעות נמוכות והיו תפוסים על-ידי פלוגת חי"ר מצרית, שהייתה מתוגברת בחותת נ"ט 6 פאנור, 3 מכונות ירייה ו-4 מרגמות 81 מ"מ. הכוח המצרי, שתפס את מוצב י"ג, ספג אבידות, ושאר החיילים נמלטו למוצבים השכנים. בתוך זמן קצר החלו התקפות-נגד על "הקומנדו הצרפתי", שנערך להגנה על המוצב הכבוש, והחל להדוף את המצרים המסתערים. טדי איחן ביקש מיטחה שדמי, מפקד הגודר השביעי, סיוע ארטילרי דחוף, כדי להדוף את התקפות-הנגד. שתי סוללות תוחתי 75 מ"מ וסוללת מרגמות 120 מ"מ החלו להפגין את המוצבים ט"ז וט"ח.

פלוגתו של "ברן" מהגודר השביעי היחה אמורה להסתער בחצות על מוצב י"ז — שרשרת בת חמישה מוצבים מצריים, ששלטו על הדרך, שעברה ליד כירת-מילה, והיחה תסופה בשדה מוקשים נגד רכב. בחמשת המוצבים

הקטנים היתה ערוכה יחידת משמר הגבול, שמנתה כארבעים לוחמים, שהיו מצוידים במספר רב של מכונות ירייה מסוג ויקס וב-6 מרגמות 81 מ"מ. עקב רצונו של "ברן" להגיע בחשאי ולהפתיע את המצרים מטוחו קרוב התאחזה התקפתו עד שהתגלה על ידי המצרים, שפתחו לעבר פלוגתו באש בהסתערות, שבה השתתפו בעיקר המפקדים, הסיירים והחבלנים, שסופחו אליה, נכבש המוצב הצפוני. בתום הסתערות מלווה בוריקת וימתים נמלטו המצרים מהמוצב בהחזירם את נשקם המסייע וכמה משאית עמוסות בצידו. בהתקפה נהרג לוחד אחד ונפצע אחר. יתר ארבעת המוצבים נפלו בידי "ברן" כמעט בלא קרב. כל אותו הזמן המשיכו חמישים ושמונה לוחמי "הקומנדו הצרפתי" להרוץ התקפות נגד מצריות; הכוח ספג אבידות כבדות ותחמושתו הלכה ואולה. בשעה 10:30 יצא מפקד הגדוד השביעי לעבר משלם י"ג, כדי לסייע לו יחד עם פלוגת העתורה בפיקודו של סולל כהן ומחלקה נוספת מפלוגתו של "ברן". הקריאות של מפקדי "הקומנדו הצרפתי" לעזרה מילאו את רשתות הקשר.

באותה שעה עמדה שיירת גדוד 9 דוממת במקומה, כשהיא ממתנה לטיהור שדה המוקשים, שחסם את דרכה. הזעקות לעזרה, שבקעו ממכשירי הקשר, עוררו חלחלה בקרב הלוחמים, שהמתונו מתוסכלים בלא יכולת לפעול. סיירי הגדוד ליוו את "פפד", קצין החבלה החטיבתי, שהתל לבדוק את הדרך על-פי ההוראות שהיו לו, כבר 3 ק"מ לפני מקומו המשוער של שדה המוקשים. הליכתו האיטית עם מגלה המוקשים עיכבה למעשה את כל הגדוד. כאשר נשמעו הרי הקרב והריווחים הקשים ברשת הקשר איבר עמוס קרטניצקי את סבלנותו, והוא החליט לנוע ביחמתו קדימה בגיפ כדי לגלות את גדר התיל, שניצבה על-פי יריעות המודיעין במרכז שדה המוקשים, שרוחבו היה כ-50 מטרים ועומקו כ-30 מ'. בגיפ הסיר נסעו מלבד עמוס גם יאיר כמוס הקשר ובצרי הנהג. הם התקדמו בלא אורות בנסיעה איטית, והגיעו סמוך לגדר. לאחר שאיתרו אותה שבו אל קצין ההנדסה והורו לו להצטרף אליהם, כדי להתחיל את הבדיקה בסביבות הגדר. לאחר שכמעט הגיעו אליה שנית, נזכר קצין ההנדסה, כי שכח לקחת עימו את מגלה המוקשים. הסיירים רתחו מזעם. מ"מ הסיירים ירד מהגיפ הורה לשני לוחמיו לחזור לאחור ולהביא את מגלה המוקשים. הגיפ הסתובב לאחור והחל לנוע במהירות. לפתע קרע את האוויר הבוק אור חזק ובעקבותיו רעם פיצוץ עז. הגיפ, שעלה על מוקש, הועף באוויר והתרסק לחתיכות, כשהוא מעיף לכל עבר רסיסי מחכת. להדהמתם של קרטניצקי וקצין ההנדסה, יצאו שני הלוחמים בלא פגע. הם הועפו באוויר, נחבטו אל הקרקע והחלו לרוץ בבהלה מן המקום, מוכי הלם. למקום הובא קצין החבלה הגדודי, שהחל לפנות באמצעות דקר את המוקשים. לאחר שפינה כ-80 מוקשים הוכשר המעבר, והגדוד החל לנוע לעבר מוצבי פתחת התמילה. השעה היתה 05:40 ב-26 בדצמבר.

באותן הרקות החלו המצרים לתקוף את מוצב י"ג בפעם החמישית. טרי איתן, מפקד "הקומנדו הצרפתי", נפגע גם הוא קלות בוגלו. פלוגתו של סולל כהן שכבה פרוסה לאורך סוללת העפר, שעליה היו שרידי מסילת הברזל התורבנית, וספגה אש ממוצבי המצרים, אך היא לא עלתה על המוצב משום שלא היו עליו מספיק מחסות. מדי פעם נשלחה כיתת תגבור עם חתמושת רזרבית, כדי להקל את הלחץ על "הקומנדו הצרפתי", ואז היתה שבה אל מעבר לסוללת הרבבת. ישכה שדמי חזר ושאל ברשת הקשר החטיבית היכן נמצא "כידוני", שהיה אמור לחבור עוד בשעות התשיכה עם "הקומנדו הצרפתי". בר"ב עלה על רשת הקשר והשיב בקולו השקט והאיטי: "ראשית כל עלי לבסס את תשומת ליבך. ששמי אינו 'כידוני'. שנית, עוד כמה רקות נצליח לפרוץ אח השרה ונגיע אליכם."

במוצח החלו השמים להתבהר. בשעה 06:30, כשהתברר, כי כוחות גדוד 9 לא הגיעו, ביקש מפקד הגדוד השביעי מהמח"ט אישור לסגת מתוך חשש, שעם פלות השחר יקשה על "הקומנדו הצרפתי" להרוץ את המצרים. האישור התקבל, ולוחמי "הקומנדו הצרפתי" ופלוגתו של סולל כהן החלו לסגת צפונה בחסות מסך של רימוני עשן. בנסיגתם הותירו לוחמי הקומנדו כמה מחברייהם ההרוגים על המשלט. את הפצועים קשה גררו מן המוצב, והתלישו להסתירם תחת גשרון של מסילת הברזל, בתקווה לחזור ולקחתם לאהר שיגיע גדוד 9. בעת הנסיגה הביט סולל כהן לאתור, וראה את החיילים המצרים תופסים מחדש את מוצב י"ג ורוקדים עליו כשהם מנופפים בידיהם לאות שמחה.

ליד המעבר, שהוכשר בשדה המוקשים, תירך מגיד 9 את מפקדי הפלוגות כקצרה, ועידכן אותם בדבר נסיגת כוחות הגדוד השביעי צפונה. הגדוד החל לנוע במהירות באופן הבא: פלוגת המשוריינים נעה בערוץ הרזומי של ואדי התמילה לעבר מוצב י"ג; פלוגת החילים נעה במרכז הפתחה היישר לעבר מוצב י"ד, ופלוגת הגייפים נעה בערוץ הצפוני של הוואדי לעבר משלט ט"ו. חבורת הפיקוד של הגדוד העפילה למשלט י"ז, כדי שתוכל לשלוט על שדה הקרב מנקודת תצפית גבוהה. אל מול פלוגת המשוריינים, שדהרה בערוץ הוואדי התגלו נסתי הגדוד השביעי, שנעו בלא סדר כשהבעת הלם ואדישות על פניהם. חלק מהם שאלו כרוגו את לוחמי גדוד 9 היכן היו עד עבשיו. אריה וייסברג, מ"פ המשוריינים, עצר ליד סולל כהן וניסה לדלות ממנו פרטים, אך בלא הצלחה, והוא המשיך בהסתערותו. חיילים מצרים, שזינבו בנוסגים, החלו לניס משראו את המשוריינים מגיתים מתוך ענני האבק. אש מרגמות ותוחמים נ"ט נורתה לעבר המשוריינים, שגעו בסור ארוך. מ"פ המשוריינים איחר פרצה בסוללת הרכבת והוביל דרכה את פלוגתו. "יתנתות אריה! אויב על י"ג. נתקוף בריוג של שניים לפנינו, סוף!" הוא קרא במכשיר הקשר, והמשוריינים הסתערו במעלה הגבעה כשמקלעיהם

יורקים אש תופת לפנים, ועד מהרה רמסו בגלגליהם את גדרות התל. החיילים המצרים נמלטו כל עוד נפשם בם. בשעה 06:50 נכבש המוצב מחודש. שדה הקרב היה אפוף אבק ועשן לבן, פגזי הארטילריה המצרית המשיכו להתפץ בדעם סביב המשוריינים. משמאלו הבחין אריה וייסברג בפלוגת החילים בפיקודו של יהודה איזובסקי, המסתעפות לעבר מוצב י"ד, הזורה לאגשיו לחפות באש על הסתערות החילים ולאחר מכן להסיט את האש מחזקה.

כאשר הגיעה פלוגת החילים לסוללת הרכבת, טיפסו החילים על הסוללה והושארו שם כשמקלעיהם יורקים אש לפנים. הלוחמים ירדו מן החילים הסתערו רגלית בתמת זעם על מוצב י"ד, תוך זריקת רימונים לתוך החפירות. המצרים שלא נפגעו החלו מייד למגות מן המוצב. יונה קסלר, מ"מ החילים, הבחין, שהמצרים כמוצב ט"ו הסמוך להם ממזרח יורדים לעבר מחלקתו של זיק ברזילי, שהתקרמה בקומנדוקים לעברם. הוא התל להסתער מזרחה בראש חייליו, וכאשר הגיעו לפאתי היעד הבחינו בעמדת מקלע ממנה נורתה האש. יעקב נבו (ישקה), סמל המחלקה, התקדם בגפו והטיל רימון לתוכה. ארבעה מצרים חסלו בעמדה. כאשר המשיכה המחלקה בהסתערותה נורתה לעברם אש מהאגף הימני, והלוחם ישעיהו טילקוביץ נפגע. עד מהרה התברר, שהאש נורתה על ידי פלוגת המשוריינים של אריה וייסברג, שהתקרמה ממוצב י"ג, עקפה את מוצב י"ד ובאה לסייע בכיבושו של מוצב ט"ו. בקשר ועקו לעברם להמטיק את האש. המצרים נטשו את כל מוצבי פתחת החימלה ובשעה 07:25 הסתיים טיהור המוצבים ואש התותחים המצרים פסקה. התקפת הגרוד התבצעה בלא סיוע ארטילרי ובלי השתתפותה של הפלוגה המסייעת, שכלי רכבה שקעו ליד שדה המוקשים. גם דכבו של קצין התצפית הקדמי של התורחנים שקע באותו המקום, ועל כן איחר את הקרב.

לוחמי המשוריינים שמעו מתוך אוהלו של המפקד המצרי של מוצב י"ד קול מיכר של בחורה דוברת עברית בשטף. סריקה מהירה פתרה את החעלומה: היה זה קולה של "צוורה" (רעות שחורי), קשרית המ"פ, שקולה נשמע במכשיר האלחוט המצרי. התברר, שהמצרים האוינו לשיחות בקשר של מפקדי הפלוגה, אם כי לא ידוע אם היה ביניהם דובר עברית. הפלוגות התלו להתארן להגנה במוצבים שנכבשו, ומשאיוה הדלק והתחמושת הוחמנו לפנים, כדי למלא את הבטנים מחדש. לפתע הופיע על הכביש טנדר מצרי ועליו חיילים רבים. הטנדר נע במהירות בייסוין לכרזת דרומה. אש מקלעי המשוריינים פגעה בו וכמה אנשים צנחו ממנו, אך הוא המשיך לדהור קדימה. מאוחר יותר התברר, שהיה זה מפקד המתחם המצרי, שנמלט על נפשו בהפקידו את חייליו בשטח.

בסריקות שנערכו בשטח גילו לוחמי פלוגת החילים את גוויות לוחמי "הקומנדו הצרפתי" מתחת לגשרן. גם הלוחמים הקשוחים ביותר הודעו

לנוכח המראה שנגלה לעיניהם: מכנסייהם של החללים היו מופשלים ואברי המין שלהם, שנכרתו על ידי המצרים, היו תחוכים כפיהם. לחלקם כיבו סיגוריות בוערות בעיניהם, והיו חללים שנוקרו בכידונים וקירות רכות. שמונה קציני הפלוגה ולחמיה מצאו את מותם בקרב, או בהתאכזרות המצרים: סגן אדגר דרייפוס, סג"ם דאובן שטיינמיץ, סג"ם ישראל הלימי, סמל מדרכי הלימי, טוראי מדרכי טויטו, טוראי שרל אוהיון, טוראי אלכס גולרין וטוראי פרדי פפר. השמונה נקברו ברביבים. שבעה לוחמים נוספים מהפלוגה נפצעו. לאחר שהסתיים טיהור המתחם חזרו לוחמי "הקומנדו הצרפתי" לחפש את חבריהם הפצועים. "שודלנה", סגן מפקד פלוגת החילים, הורה בעוד מועד להעמיס את גוויות החללים על קומנדקר ולכסותן בשמיכות.

הוא זכר את התנהגות "הקומנדו הצרפתי" לאחר כיבוש באר-שבע, אך היה כבר מאוחר מדי. לוחמי "הקומנדו הצרפתי" גילו את מעשי הזוועה, שעשו המצרים בתבריהם, והחלו לחפש שבויים מצרים כדי לכלות בהם את זעמם. הם התרוצצו בשטח עם סכינים שלופות כשסירוף נשקף מעיניהם וחיפשו נקמה. לאחר שפגעו בכמה שבויים מצרים, הריחקו בכוח מן המקום. שייקה אופיר, שהצטרף כמו יתד מחבריו מלהקת הציזובטרון לכוחות גדוד 9 ושלט היטב בצרפתית, גויס כרי לנסוח להרגיע את הלוחמים הזועמים. לפני הצהריים נשלחו שרידי "הקומנדו הצרפתי" להתארגנות בבאר-שבע, ולאחר הקרב הזה פורקה למעשה הפלוגה סופית, ואנשיה פוזרו בין פלוגות הגרוד השביעי. אנשי השירות הרפואי הגדודי, ובכלל זה החובשות הוותיקות, יוכבד ברן, יעלה ברקו, רות רוניק ואסתר שגור, שטיפלו בפצועי הקרב, נאלצו לטפל גם בפצועים מצרים רבים, לאחר שהזו כמו עיניהן בתוצאות מעשי הזוועה.

עם תום הקרב הגיעו מפקד הטיבת הנגב וקציני מטוה לרגלי משלט י"ז: מפקד החטיבה קיים החייעצות עם מפקדי הגרודים. קצין המודיעין עידכן את מפקדי הכוחות לגבי השינויים, שחלו במערך המצרי, המפקדים ריוחו על הקרבות, וסוכם על המשך ההתקדמות. קצין המבצעים עידכן את המפקדים על התקדמות הטיבה 8. התברר, שהטיבתו של יצחק שרה עדיין לא כבשה את עוגיה אל-הפיר בגלל קשיי עכירות בווארי אביר. הטיבה 8 היתה אמורה לתקוף עם שחר את הכוח המצרי, שהיה ערוך בשבעה משלטים לאורך הכביש המוביל לסיני. בין משלטי החימלה לבין המשרפה היה ערוך עדיין כוח בעוצמה גרודית מוגברת. ממזרח לחימלה ועד לאזור ביד-עסלוגי היה ערוך עדיין גרוד חי"ר מצרי מס' 5, מתוגבר בתותחים נ"ט ויחידות משוריינים. בדין המפקדים סוכם, כי הגרוד השביעי ייערך להגנה על משלטי החימלה, וכי גדוד 9 ינוע עם רדת התשיכה באיגוף ממזרח לעבר המשרפה ויחבור עם כוח החסימה של "ששקיה הגרוד". כן סוכם, שבי-27 בדצמבר בבוקר יתקוף הגרוד את מוצב י' ממערב למזרח כציר הכביש, ומולו יתקוף גדוד 7 את משלט י"א עד אשר יטוהר ציר הכביש.

קרב השיירה

במערך המצרי שבין מוצב י', ששכן צפונית-מזרחית למשרפה וכו' היתה ערוכה פלוגת חי"ר מגדוד מילואים, ובין מוצבי הת'מילה התחזקו המצרים כות גורתי להתקפות-גבר בהרכב של פלוגת חי"ר מגדוד 5 ויחידת משוריני המבר 3 והמבר 4. לפני הצהריים הפעילו המצרים חלק מהכות הזה לעבר פתחת הת'מילה. תצפית במוצב י"ג זיהתה כוח מצרי משוריני, בציר הכביש מכיוון משלט י' לעבר משלט י"ג; לא היה כוון, האם הכוח, המורכב מטנקים, או ממשורינים נושאי תותח אכן מתקדם. מג"ד 9 הורה לפלוגה המסייעת להציב במהירות תותח נ"ט, שנחפס שלל במוצב י"ג לעבר ציר הכביש, והורה לכל הכוחות להיערך מול התקפת-הנגר המצרית. "דו"צני הסייר, שעבר במהלך ההפוגה השנייה השתלמות בהפעלת תותחים נ"ט, נשלח על-ידי המג"ד להפעיל את התותח, אך לאכזבתו, התברר לו, שהתותח מצרי פירק מן התותח את הנוקר כטרם נמלט, למרות האש שניתכה לעברו, ולא ניתן היה להפעיל את תותח השלל. למ"פ המשורינים הורה המג"ד לשגר כוח, ששישה את הכוח המצרי בדרכו עד שצוות התותח נ"ט יהיה מוכן לירי. אריה וייסברג יצא בראש מחלקת משורינים ותל"ם נושא יהיה מוכן לירי. והתמקם כ"מ 1.5 ק"מ מערבית למשלט י"ג, במקום שבו מתחבר הכביש הראשי עם שרירי מטילת הברזל. לאחר שהמ"פ הבחין, כי הכוח המתקרב אליו מורכב מ-3 משוריני המבר נושאי תותח ושני כלי רכב קטנים נושאי רובים נ"ט, הוא נתן להם להתקדם עד לטוח היעיל של תותח ה-20 מ"מ. מפד התותח, בודים, שהיה חיל בצבא האזרחי והיה לחם קר רוח, התותחן שהיה עימו, אליוט כצנלכובן, נצרו את האש שלהם עד שהמשורינים המצריים הגיעו לטוח של כ"מ 200 מ', ואז פתחו לעברם באש. לפני שמחלקת המשורינים הספיקה לבצע איגוף כדי לתקוף את הכוח המצרי ממזרח, הוא החל לסגת ונעלם במהירות אל מעבר לגבעות.

גם כוח החסימה, שהתמקם במשרפה, עצר כוח מצרי שהתקדם מעוגה אל-חפיר לעבר הת'מילה. חלק מהכות נערך ברכס המשרפה, חלקו נערך בערצים שלאורך הכביש המוביל לכיוון דרום-מערב. מחלקת הגייפים של מוטה גור היתה הכוח הקיצוני כלפי מערב. גור שלח גי"פ אחד מערבה לכוח העיקרי, כדי שיהווה כוח שיקיים תצפית ויחריע על הנעת כוחות אויב ממערב. הכוונה היתה לאפשר למצרים להיכנס לשטח ההריגה העיקרי של החסימה ואז להשמירו. כעת הקרב בת'מילה הופיעה לפתע שיירה מצרית מכיוון מערב. כנראה, שאנשי הכוח המתריע התרושו ופתחו באש מוקדם מדי, והשיירה המצרית תורה כלעומת שבאה.

כשעזח הצהריים התפרסו מלוגות הגרוד השביעי במוצבי פתחת הת'מילה, כדי למנוע מהכות המצרי, הלכה במוצבי ביר-עסלוגי. לפרוץ דרומה בציר הכביש. גודד 9 השלים את הכנותיו להמשך תנועה לעבר המשרפה באיגוף

עמוק ממזרח. התוכנית היתה, שהגרוד ינוע עם ערב מזרחה דרך הערוץ הרחב והמפותל של ואדי רייקה אל-עמרין (הערוץ העליון של נחל הכשור), אחר-כך יפנה דרומה וינוע דרך הגבעות, יגלוש לעבר נחל יתן ויגיע לתורבות שבטה עם שחר, ומשם ינוע לחבירה עם הכוח של משק"ה, שישב במשרפה. שמתה שילוני, שערך סיור מקדים בציר הזה לפני המבצע, הציע לבר-לב למקם ותל"מים בקטעי המעבר הקשים, כדי שיוכלו לסייע למשאיות ולקומנדקרים לעבור אותם. עם רדת החשיכה החל הגרוד לנוע בלא אורות על-יפי התוכנית. מחלקת הגייפים, בפיקודו של ניסן לווינתן, הובילה את הגרוד. במאסף נעה מחלקת הגייפים בפיקודו של יוסי ליכטר. התנועה לאורך 30 ק"מ נמשכה כל הלילה עקב קשיי העבירות בציר ההררי. ב"מ 27 בדצמבר עם שחר התפרס הגרוד היגע לרגלי המשרפה לחנייה; אגפו הצפוני אובטח על-ידי הכוח במשרפה, ואגפו הדרומי אובטח על-ידי מחלקת הגייפים של יוסי ליכטר, שסיירה בבקעה שבין המשרפה ובין תורבות שבטה (בקעת קרקה). הפלוגות הנו במרוכז, חירלקו את כלי הרכב והכינו ארוחה בוקר כפודה. המקלעים הורדו מן המשורינים והוחלים והלוחמים ניקו ושימנו אותם לקראת הקרבות, שעור נכונו להם. המפקדים ניצלו את החנייה כדי להפוס תנומה קצרה לאתר מסע הלילה המפורך.

מחלקת הגייפים בפיקודו של יוסי ליכטר התנוהלה בעצלתיים דרומית לתורבות שבטה; מדי פעם העפילה לאחד הרכסים כדי לצפות על השטח. נהגי הגייפים והלוחמים עשו את מלאכתם כשהם מנומנמים. רק ליכטר המ"מ, שרגש האחריות למשימתו לא הגיח לו להיגרר אחר עייפותו, היה ערני. לפתע הוא לפת כחוקה את זרועו של הנהג: "עצור! היסוג לוואדי!" פקר על הנהג מכולבל. יתר הנהגים בלמו אף הם את הגייפים ונעצו עיניהם סקרניות במפקדם. "דרומית לנו נוסעת שיירה. אני מגיח, שאלה הן מכוניות מצריות. צריך לבדוק את זה עם המג"ד, הסביר במהירות. הגייפים התפרסו במהירות להגנה היקפית, וליכטר טיפס במהירות על שפת הוואדי וצפה על השטח. מדרום לו, במרחק של 2-3 ק"מ, הבחין בענני אבק ובעשרות נקודות שתורות, שנעו כשיירה ארוכה לכיוון דרום. ליכטר התליט להקים מארב לשיירת האויב, שניסתה, לדעתו, לסגת מהמערך של ביר-עסלוגי לעבר עוגיה אל-חפיר. לרגע הוא התלבט האם להודיע זאת למג"ד, או לפעול באופן עצמאי. לבסוף גבר הגיונו על רצונו להשמיד את השיירה בכוחות עצמו, והוא החליט לעוכן את מטה הגרוד, אליו סופת ישירות למשך המבצע. כשעה שהקשר עידכן את הבורת-הפיקוד הגדוהית, הוביל ליכטר את מחלקתו באיגוף רחב והתמקם על אחד הרכסים לחסימה. לאחר שהמג"ד הבין, כי מדובר בשיירה, שבה 20 משאיות ר"ט משורינים, 4 מהם נושאי תותח, הוא הורה לליכטר להשהות את האויב, עד שכל הגרוד יתארגן לרדיפה אחריו. בטכיות 08:00 התפצלה מחלקת הגייפים לשתי כיתות: האחת נעה לעבר

רכס גבעות, שהיה במרחק של כ-5 ק"מ מצפון לחורבות שבטה, כדי להגיע אל עורפה של שיירת האויב, והכיתה השנייה בפיקוד המ"מ נשארה במקומה, כדי לכלום את האויב מהתזות. כאותו הזמן הנועקו פלוגת המשוריינים ופלוגת החילים, וקיבלו הוראה לסיים את התולוק ולהיות מוכנים לתנועה מיידית.

המג"ד עיין במפת השטח ועשה הערכת מצב מהירה. הוא החליט לנסות ולחלץ את השירה המצרית לעבר הרכס, שהסס את בקעת קרחה מדרום, מקום שבו תוצה הכביש לעוג'ה את מסילת הברזל הישנה, והמעבר בו צד מאוד. פלוגת המשוריינים נשלחה בדחייה על הכביש הראשי דרומה לעבר מפגש הכביש עם המטילה, אך נעצרה ברכה עלידי סירי החטיבה, שהיו ממוקמים בחטימה דרומית סמוך למוצב ד', שהיה תפוס עריץ עלידי כוח מצרי. לאחר ביורו קצר בקשר עם המג"ד, הוא הורה למ"פ המשוריינים לשוב על עקבותיו ולהצטרף לגדוד במשרפה. בינתיים פתח גדוד 9 במרדף אחר השירה המצרית, שהגבירה את קצב התנועה שלה. הבקעה התמלאה ענני אבק, שהעלו כלי הרכב הרודפים והנרדפים. לאחר כ-3 ק"מ נוצר מגע ראשוני. מיכה פרי, הסמג"ד, הפעיל את צוות התותחן ג"ט, שהיה מסופח למטה הגדוד והחל לירות עשרות פגזים נ"ט לעבר השירה, שהגיעה לתוך מכתש קטן ודרכה נתסמה. החיילים המצרים נטשו את כלי הרכב שלהם, והתחפרו על הגבעות הנמוכות תוך השבת אש דלילה לעבר החילים והמשוריינים, שהסתעדו עליהם. משורייני האויב שיגרו מרי פעם פגז לעבר החילים והמשוריינים, שהסתעדו עליהם מצפון. עד מהרה הכינו המצרים, שהם מכותרים, וכאשר החלו אנשי פלוגת החילים להסתער עליהם רגלית בטיש את עמדותיהם ונסוגו רגלית בבחלה ורומה דרך הפרצים התלולים. בחילופי האש נפגע קשה בצווארו החובש ניסים עדוסי, שישב בחלים המג"ד ומת לאחר מכן מפצעיו.

לאחר שהסתיים הקרב ונאספו השבויים המצרים מבין הגבעות, פנו הלוחמים לבדוק את השלל, שנפל ליריהם: 8 משורייני המבר, 4 מהם היו מצויידים בתותחים נ"ט שני פאזר, 20 משאיות עמוסות דלק, תחמושת, כלי נשק, סיגריות ושפע של קופסאות חלבה. על המשאיות הכשירות לתנועה סומנו בצבע לבן מגיני רוד, והן צורפו לשיירת הרדנים, לאחר שהורדו מהן כלי נשק, שהיו חיוניים ללוחמים. כמו כן הושמשו כמה משוריינים וצורפו לפלוגת המשוריינים. כשערך מ"פ המשוריינים סיוור ביקורת בפלוגתו גילה, ששלושה מלוחמי הגדוד — יוסי גרינברג ("אבו צ'ידי"), סגנו של וייסברג, רובקה פרוג'הין, הגוג, ומיכה נתנוך, החבלן, מוחיקי "חיות הנגב" — אימצו את אחד המשוריינים נושא התותח. השלושה שיכנעו את וייסברג, כי בתוך זמן קצר יוכלו להפעיל את המשורייין, וככלל זה את התותח, אותו ראו בפעם הראשונה בחייהם. לאחר שפירקו את מנגנון התותח ולמדו את דרך

הפעלתו, ירו פגז ניסיון לעבר עץ שנמצא במרחק של כ-400 מ' מהם ופגעו בו. מ"פ המשוריינים השתבצו, והצליח לשכנע גם את המג"ד לצרף את המשורייין למחלקת החוד הגרדיות.

שעה שגדוד 9 ניהל את קרב הדריפה עם השירה המצרית, התקיים במרחק של כ-15 ק"מ מצרביית משם, בעוג'ה אל-חפיר, הקרב המכריע של חטיבה 8 לכיבוש המתחם, שהיה מורכב משבעת המוצבים א'-ז'. על-פי תוכנית המבצע, חטיבה 8 היתה אמורה לתקוף ב-26 בדצמבר עם שחר את מוצבי עוג'ה אל-חפיר, לאחר שנעה כל הלילה בציד האיגוף של הדרך העתיקה וכוואדי אביד. התנועה בשלושת הקילומטרים האחרונים נתקלה בקשיים רבים, וההתכשרה, שנדרשה בתוואי התנועה ציבבה את השור החטיבתי כולה. כשל תיאום לקוי הפציצו מטוסי חיל-האוויר בשעה 07:00 את מוצבי עוג'ה אל-חפיר, ובכך חשפו את כוונות המבצע, המצרים נערכו כהתאם. לאחר שהגיע חוד חטיבה 8 למפגש ערוץ ואדי אביד עם כביש רפיח-עוג'ה אל-חפיר בכיר-מלקה, 10 ק"מ צפונית-מערבית למתחם המצרי בעוג'ה, השאיר מת"ס 8 את הגדוד החטיבי של חטיבת הראל במקום במשימת חסימה לעבר רפיח, ושאר יחידות החטיבה התקדמו בכביש הצר בכיוון דרום-מזרח, כדי לתקוף את המערך המצרי. עם ערב הצליח גדוד שריון 82, שנע בערוץ ואדי עוג'ה, לכבוש את מוצב ג', מצפון לעוג'ה, ופלוגת חי"ד התבססה בו להגנה תחת הפגזה והפצצה אווירית מצרית. צוות קרב פלוגתי בגייפים ובחלמים מגדוד הפשיטה 89, שנשלח בציד הכביש מצפון לעוג'ה, כדי לתקוף את משלט תחל, נהרף באש נ"ט מצרית ומפקדו נהרג. כוחות עתודה במשוריינים, ששיגרו המצרים מרפיח לעבר עוג'ה, נבלמו במשך יומיים בקרבות קשים שניהל עימם הגדוד החמישי. ב-27 בדצמבר בדרך חירשה חטיבה 8 את התקפתה, ועד 12:30 בצהריים השלימה את כיבוש המתחם כולו בקרבות קשים, שנערכו בסידע טנקים, ארטילריה ומטוסים.

כאשר חזר גדוד 9 והמשיך בהתארגנוה לרגלי המשרפה לאחר קרב עם השירה, התקבלה לפתע הוראה ממטה החטיבה להתכונן לתנועה מיידית לעבר עוג'ה אל-חפיר, כדי לסייע לחטיבה 8, שנתקלה בקשיים בכיבוש המתחם המצרי. עד שגדוד 9 התארגן החל כבר לנוע מטה חטיבת הנגב יחד עם הגדוד השביעי ויחידות ארטילריה לעבר עוג'ה. בשעה 15:40 נתפס מוצב ר', אותו נטשו המצרים קודם לכן. כשהחברו, שחטיבה 8 הצליחה לכבוש את מוצבי עוג'ה התקדם אליה מח"ט הנגב בליווי מחלקת גייפים מגדוד 9, וחבר עם כוחות חטיבה 8 בשעה 16:30. עם כיבוש מוצבי עוג'ה אל-חפיר, תפסת מוצבי ביר-עסלוג' וקמפ א-שריף, שניטשו עלידי המצרים יום קודם לכן, סולקה הזרוע המזרחית של הצבא המצרי מארץ-ישראל, ונפתחה הדרך מכאר-שבע לעוג'ה אל-חפיר. הסתיים השלב הראשון של מבצע 'חורב'. ב-28 בדצמבר, יומיים לאחר הקרב על מוצב י"ג, הגיע חיים הרצוג, ראש

המודיעין של צה"ל, לבן-גוריון והתלונן בפניו, כי מצב הביטחון פרוץ, ומרגלים חודרים לצבא. הוא המליץ להקים מחנה מעצר מיוחד לאנשים, כמו סדי איתן, שלדבריו מסר ידיעות לקונסול הצרפתי, בטרם שוחזר מצה"ל, במרס 1949, קיבל איתן מכתב מהרמטכ"ל, יעקב דורי, שבו נכתב בין היתר: "קבל נא את הוקרוד המלאה למנהיגות שהדגמת בפעולות קרב מזהירות. מסור הערכתך לחירוץ הנפש שגילו אנשיך בקרבות." ב-25 בדצמבר 1971, עשורים ושלוש שנים בדיוק לאחר הקרב על משלט י"ג, נהרג סדי דיופרה איתן בתאונת דרכים ליד פדיו.

פרק עשרים ואחד

אל מרחבי סיני

טור גיפּי הטיור והמשוריינים נע במהירות על הכביש הצר מערבה. הלוחמים היו נרגשים. שעתים קודם לכן הם חצו את גבול מצרים ונעו במרחבי חצי-האי סיני בדרכם מעוגיה אל-חפיר לעבר אבו עגילה. את הטור הוביל חי"מק"ה קרמר, מ"פ הגיפּים. הטור, שהיה מורכב מפלוגת הגיפּים וממחלקת המשוריינים של גדוד 9 בפיקודו של מיכה פרי, הסמג"ר, היה כוח התוד של הגרדד כולו, שעליו הטיל מסקר הטיבת הנגב להיות המשמר הקדמי של החטיבה בדרכה לכיבוש אבו עגילה.

על-פי התוכנית המקורית של מפקד החזית, חטיבה 8 היחה צריכה לפרוץ מעוגיה אל-חפיר אל אבו עגילה, ששכנה כ-35 ק"מ מערבה משם, ולפתוח במהלך הסחה והטעיה אל צפון סיני. מתמח העייפות שפקדה את חטיבה 8 בשלוש היממות של הקרבות והמסע המפרך מחלוצה אל עוגיה אל-חפיר, החליט מפקד החזית ב-28 בדצמבר בכוקר — לאחר התייעצות שקיים עם המפקדים בעוגיה — להטיל על חטיבת הנגב את משימת החזירה וההתקרבות אל צפון סיני. חטיבת הנגב חוגברה בגדוד 82, שכלל פלוגה בת שלרשה סנקים (שני שרמנים וקדמוול אחד), פלוגת שריניות ופלוגת חי"ר בוחל"מים, לרגלי התל בעוגיה קיים מח"ט הנגב קבוצת-פקודות חפוזו בהשתתפות כל מפקדי הגדודים והפלוגות. הקמ"ץ החטיבתי מסר ערכונים על כוחות האויב הצפויים. בקבוצת-הפקודות שמעו המפקדים לראשונה על נפילתם של הטייר ותצפיתן האוויר הבכיר, יצחק זמיר, והטייס צבי זיבל ("צי"ב"). שמטוסם התרסק יום קודם לכן כהיותם במשימת טיור. לא ניתן היה לקבל מטוס טיור אחר, ולכן לא היחה ידועה היערכותם החדשה של המצרים, אם כי ניתן היה להניח, לדברי הקמ"ץ, שהמצרים ייערכו בקווי הגנת חדשים. בתדרין הגדודי ציין מג"ד 9, שמטוסי הקרב של חיל-האוויר ייתנו חיפוי אחירי לכוחות המחקדמים לתוך סיני.

645529

משה גבעתי

בדרך המדבר והאש

תולדות גדוד 9

1994

צה"ל - הוצאת "מערכות" / משרד הביטחון - ההוצאה לאור